

Grundlärarprogrammet inriktning F-3

Samhällsorienterande ämnen 1, SO, 972G20,
13,5 hp

Studiehandledning

VT 2022

Uppdat. 2021-12-15

Kursmål och provkoder

Efter avslutad kurs skall den studerande kunna:

- beskriva interaktion och dynamiker mellan religion, samhälle och individ
- jämföra och diskutera förenande och särskiljande drag mellan olika religioner
- jämföra hur olika människor lever med och uttrycker sin religion
- redogöra för innebörder av icke-konfessionell undervisning
- redogöra för och diskutera exempel på barns tolkningar av livsfrågor
- redogöra för demokrati som ideal och praktik i en skol- och samhällskontext
- redogöra för och diskutera mänskliga rättigheter, inklusive barns rättigheter i skola och i samhälle
- redogöra för och diskutera samband mellan migration, mångkultur och en hållbar utveckling
- diskutera och planera enskilda ämnesmoment i religion- och samhällskunskap F-3 utifrån föreliggande styrdokument
- planera, presentera och diskutera lärande för hållbar utveckling för F-3

Provkoder

Provkoder	Rubrik	HP	Betyg
MRE3	Muntlig redovisning med digitala verktyg, hållbar utveckling	2.5	U, G
MTN2	Muntlig tentamen religion	5.0	U, G, VG
OBL7	Litteraturseminarium, demokrati och mänskliga rättigheter	0.0	D
OBL8	Litteraturseminarium, främlingsfientlighet och rasism	0.0	D
OBL9	Litteraturseminarium, religion och religiositet	0.0	D
OB10	Workshop, religionsfrihet och den icke-konfessionella skolan	0.0	D
OB11	Workshop, livsfrågor i barnlitteratur	0.0	D
OB13	Gudstjänstseminarium	2.0	U, G
STN3	Skriftlig tentamen samhällskunskap	4.0	U, G, VG

Lärandeaktiviteter

Vecka 4

Kursintroduktion SO1 Mats Brusman, kursansvarig (KA)

Föreläsning: SO-didaktik

Föreläsare: Tomas Widholm

Föreläsning: Demokrati och mänskliga rättigheter

Föreläsare: Mathias Martinsson

Föreläsning: Barnkonventionen. Barns rättigheter

Föreläsare: Helene Elvstrand

Föreläsning: Lärande för hållbar utveckling

Föreläsare: Anders Jidesjö

Föreläsning: Hur kan man jobba med demokrati i skolan? Exemplet värdegrunden

Föreläsare: Ulrika Bodén

Vecka 5

Föreläsning: Undervisa med digitala verktyg - introduktion av grupparbete

Föreläsare: Ulrika Bodén

Inför föreläsningen: Följ anvisningarna som ligger på Lisam (under SAMHÄLLSKUNSKAP) i mappen "Anvisningar till seminarier, föreläsningar och ws". Själva gruppuppgiften finns i mappen "Grupparbete Digitala verktyg/hållbar utveckling".

Föreläsning: Jämlikhet och jämställdhet. Genus och sexualitet [prel. titel]

Föreläsare: Eva Bolander

Föreläsning: Ta vär(l)den in i skolan/förskolan med fokus på globala och nationella hållbarhetsfrågor

Föreläsare: Mathias Demetriades, Universitets- och Högskolerådet (Globala skolan)

Litteraturseminarium: Demokrati och mänskliga rättigheter (OBL7)

Seminarieledare: Mathias Martinsson och Ulrika Bodén

Se läsanvisningar till momentet på Lisam (under SAMHÄLLSKUNSKAP) i mappen "Anvisningar seminarier, föreläsningar och ws". På Lisam finns även en instruktion för vad som krävs för att bedömas som aktivt deltagande (D) på seminarier och workshops.

Wokshop: Användbara läromedel för SO

Lärare: Ulrika Ekstrand (kursmentor) OBS! Workshopen ges på Valla för samtliga studenter. Anmälan via Lisam!

Vecka 6***Föreläsning: Migration, mångkultur och skola***

Föreläsare: Tünde Puskas

Föreläsning: Rasism i skolan

Föreläsare: Karin Krifors

Föreläsning: Att tillvarata etnisk mångfald i klassrummet

Föreläsare: Loyal Wiltgren

Litteraturseminarium: Migration, mångkultur och rasism (OBL8)

Seminarieledare: Tünde Puskas

Se läsanvisningar till momentet på Lisam (under SAMHÄLLSKUNSKAP) i mappen "Anvisningar seminarier, föreläsningar och ws". På Lisam finns även en instruktion för vad som krävs för att bedömas som aktivt deltagande (D) på seminarier och workshops.

Vecka 7***Igentagning av litteraturseminarium: Demokrati och mänskliga rättigheter och Migration, mångkultur och rasism.***

Seminarieledare: Tünde Puskas

OBS! Anmäl på Lisam senast fredag v 6.

Hemtentamen Samhällskunskap onsdag-torsdag (STN3)

Tentan läggs ut på Lisam onsdag kl 08.00 och lämnas in via Lisam senast torsdag kl 24:00.

Vecka 8***Föreläsning: Religion och religiositet***

Föreläsare: Mats Brusman

Vid detta tillfälle introduceras även den uppgift som utgör underlag för Gudstjänstseminariet v 10.

Föreläsning: Abrahamitiska religioner I

Föreläsare: Tomas Widholm

Föreläsning: Abrahamitiska religioner II

Föreläsare: Tomas Widholm

Litteraturseminarium: Religion och religiositet (OBL9)

Seminarieledare: Maria Arvidsson och Daniel Björklund

Se läsanvisningar till momentet på Lisam (under RELIGIONSKUNSKAP) i mappen "Anvisningar seminarier, föreläsningar och ws". På Lisam finns även en instruktion för vad som krävs för att bedömas som aktivt deltagande (D) på seminarier och workshops.

Vecka 9***Föreläsning: Religionsfrihet och sekularisering***

Föreläsare: Mats Brusman

Workshop: Religionsfrihet och den icke-konfessionella skolan (OB10)

WS-ledare: Maria Arvidsson och Daniel Björklund

Se läsanvisningar till momentet på Lisam (under RELIGIONSKUNSKAP) i mappen "Anvisningar seminarier, föreläsningar och ws". På Lisam finns även en instruktion för vad som krävs för att bedömas som aktivt deltagande (D) på seminarier och workshops.

Föreläsning: Livsfrågor och berättelser i en skolkontext

Föreläsare: Lars Wallner

Workshop: Att arbeta med undervisning om judendom, kristendom och islam i år 1-3 - planering och genomförande

WS-ledare: Ulrika Ekstrand (kursmentor)

Se läsanvisningar till momentet på Lisam under rubriken "Kurslitteratur till seminarier och workshops".

VFU-introduktion handledare och studenter

Maria Arvidsson (kursansvarig VFU) och Ulrika Ekstrand (kursmentor)

Vecka 10***Workshop: Våga tala och leda en grupp***

Föreläsare: Ulrika Axelsson och Maria Thunborg (Språkcentrum)

Anmälan till detta seminarium görs på Lisam senast torsdag v 9 under "Anmälan".

Igentagning: Religion och religiositet, och Religionsfrihet och den icke-konfessionella skolan

Seminarieledare: Daniel Björklund

Anmälan görs på Lisam senast fredag v 9.

Workshop: Livsfrågor i berättelser för barn (OB11)

WS-ledare: Lars Wallner och Daniel Björklund

Se anvisningar till momentet på Lisam (under RELIGIONSKUNSKAP) i mappen "Anvisningar" och vidare i mappen "Texter" → "Texter till workshop om livsfrågor". På Lisam finns även en instruktion för vad som krävs för att bedömas som aktivt deltagande (D) på seminarier och workshops.

Muntlig redovisning av gruppuppgift: Digitala verktyg och hållbar utveckling (MRE3)

Seminarieledare: Ulrika Bodén

Se anvisningar och schema på Lisam under fliken "Digitala verktyg som pedagogiskt stöd"

Tider för redovisning meddelas på Lisam senast fredag v 9.

Vecka 11***Lärlöst seminarium: Gudstjänstseminarium (OB13)***

Seminarieledare: Maria Arvidsson och Daniel Björklund

Se anvisningar till momentet på Lisam (under RELIGIONSKUNSKAP) i mappen

”Samfundsuppgift/Gudstjänstbesök”. På Lisam finns även en instruktion för vad som krävs för att bedömas som aktivt deltagande (D) på seminarier och workshops.

På grund av det ännu osäkra läget kring smittspridning genomförs seminariet lärlöst i mindre arbetsgrupper, med möjlighet till flexibilitet vad gäller digitala lösningar. Varje arbetsgrupp redovisar sina diskussioner skriftligt. Se vidare anvisningarna för momentet.

Muntlig tentamen religion, tisdag och onsdag (MTN2)

Anmälan till tentan görs på Lisam under länken ”Anmälan” senast fredag vecka 9 (skriv förnamn, efternamn och studieort). Schema över dagar och grupper läggs ut på Lisam fredag v 10.

Vecka 12-13 VFU (OBS! VFU:n inleds fredag v 11!)

Se separat studiehandledning

Vecka 14***Seminarium: Digitala verktyg***

Lärare: Ulrika Bodén

Uppföljning av VFU-uppgiften om digitala verktyg.

Igentagning workshop: Livsfrågor i berättelser för barn

WS-ledare: Lars Wallner

Anmälan görs på Lisam senast fredag v 10.

Hemtentamen Samhällskunskap onsdag-torsdag (STN3) – Tillfälle 2

Tentan läggs ut på Lisam onsdag kl 08.00 och lämnas in via Lisam senast torsdag kl 24:00.

Examinationsformer och bedömningskriterier

Examinationsformer och kursmål

SO1 examineras genom en hemtentamen i "samhällskunskap" om 4hp, en muntlig tentamen i "religionskunskap" om 5hp, en gruppuppgift om digitala verktyg i undervisning om 2,5hp samt ett gudstjänstsseminarium om 2hp. Utöver det ingår obligatoriska seminarier och workshops vilka kräver såväl förberedelse som aktivt deltagande (se Lisam "Aktivt Deltagande". Läsanvisningar till föreläsningar, seminarier och workshops finner du på Lisam. Obligatorisk kurslitteratur och texter anges nedan.

Bedömningskriterier

Samhällskunskap, bedömningskriterier för (STN3)

För betyget godkänd

För att studenten skall erhålla betyget godkänd skall följande krav uppfyllas:

- Studenten ska med stöd i kurslitteraturen tydligt redogöra för demokrati som ideal och praktik i en skol- och samhällskontext
- Studenten ska med stöd i kurslitteraturen tydligt redogöra för och diskutera mänskliga rättigheter inklusive barns rättigheter, i skola och i samhälle
- Studenten ska med stöd i kurslitteraturen tydligt redogöra för och diskutera samband mellan migration, mångkultur och en hållbar utveckling
- Studenten ska använda en korrekt referenshantering och ett klart och tydligt språk.

För betyget väl godkänd

För att studenten skall erhålla betyget väl godkänd skall följande krav uppfyllas:

- Studenten ska med stöd i kurslitteraturen utförligt, tydligt och självständigt redogöra för demokrati som ideal och praktik i en skol- och samhällskontext.
- Studenten ska med stöd i kurslitteraturen utförligt, tydligt och självständigt redogöra för och diskutera mänskliga rättigheter, inklusive barns rättigheter, i skola och i samhälle
- Studenten ska med stöd i kurslitteraturen utförlig, tydligt och självständigt redogöra för och diskutera samband mellan migration, mångkultur och en hållbar utveckling
- Studenten ska använda en korrekt referenshantering och ett klart och tydligt språk.

Underkänd

Att inte uppfylla kriterierna för betyget godkänd innebär att man blir underkänd.

Religionskunskap, bedömningskriterier för muntlig examination (MTN2)

För betyget godkänd

För att studenten skall erhålla betyget godkänd skall följande krav uppfyllas:

- Studenten ska med stöd i kurslitteratur och studiebesök tydligt och med sammanhang ge exempel på orsaker till att det svenska samhället präglas och präglats av religion och sekularisering
- Studenten kan med stöd i kurslitteratur tydligt och sammanhängande beskriva och jämföra förenande drag mellan judendom, kristendom och islam.
- Studenten ska med stöd i kurslitteratur tydligt och sammanhängande redogöra för och diskutera exempel på barns tolkningar av livsfrågor
- Studenten ska med stöd i kurslitteratur tydligt och sammanhängande kunna redogöra för innebörder av religionsfrihet och konfessionslös undervisning i en svensk grundskolekontext.

För betyg väl godkänd

För att studenten skall erhålla betyget väl godkänd skall följande krav uppfyllas:

- Studenten ska med stöd i kurslitteratur och studiebesök utförligt och tydligt sammanhängande beskriva tänkbara orsaker till att det svenska samhället präglas och präglats av religion och sekularisering
- Studenten kan med stöd i kurslitteratur utförligt och tydligt sammanhängande beskriva och jämföra förenande drag mellan judendom, kristendom och islam.
- Studenten kan med stöd i kurslitteratur utförligt och tydligt sammanhängande redogöra för och diskutera exempel på barns tolkningar av livsfrågor
- Studenten ska med stöd i kurslitteratur utförligt och tydligt sammanhängande kunna redogöra för innebörder av religionsfrihet och konfessionslös undervisning i en svensk grundskolekontext.

Uderkänd

Att inte uppfylla bedömningskriterierna för betyget godkänd innebär att man blir underkänd.

Muntlig redovisning med digitala verktyg, hållbar utveckling (MRE3)

För betyget godkänd

För att studenten skall erhålla betyget godkänd på skall följande krav uppfyllas:

- Studenten kan tillsammans med en grupp planera och med stöd av digitala verktyg muntligt och visuellt presentera ett undervisningspass om hållbar utveckling anpassat för F-3 utifrån föreliggande styrdokument.

Uderkänd: Att inte uppfylla bedömningskriterierna för betyget godkänd innebär att man blir underkänd.

Gudstjänstseminarium (OB13)

För betyget godkänd

För att studenten skall erhålla betyget godkänd på skall följande krav uppfyllas:

- Studenten kan med stöd i kurslitteratur och studiebesök tydligt och med sammanhang beskriva och jämföra hur olika människor uttrycker sin religion.

Uderkänd

Att inte uppfylla bedömningskriterierna för betyget godkänd innebär att man blir underkänd.

Kontaktuppgifter

Kursansvarig: Mats Brusman, mats.brusman@liu.se

Biträdande kursansvarig: Lars Wallner, lars.wallner@liu.se

Kursadministratör: Elisabeth Qvarnström, elisabeth.qvarnstrom@liu.se

Kursmentor: Ulrika Ekstrand, ulrika.ekstrand@liu.se

Lärare (seminarieledare/bedömande lärare):

Anita Andersson, anita.a.andersson@liu.se

Maria Arvidsson, maria.arvidsson@liu.se

Daniel Björklund, daniel.bjorklund@liu.se

Ulrika Bodén, ulrika.boden@liu.se

Mats Brusman, mats.brusman@liu.se

Mathias Martinsson, mathias.martinsson@liu.se

Tünde Puskas, tunde.puskas@liu.se

Lars Wallner, lars.wallner@liu.se

Litteraturlista (obligatorisk kurslitteratur och texter)

En asterisk (*) innebär att texten finns på Lisam i respektive ämnesmapp under mappen "Texter".
Alla webblänkar är kontrollerade 2021-12-15. Meddela kursansvarig om någon länk slutar fungera!

- *Arneback, E., & Jämte, J. (2017). *Att motverka rasism i förskolan och skolan*. Stockholm: Natur och Kultur.
- *Berglund, J. (2014). Swedish religion education: Objective but Marinated in Lutheran Protestantism?. *Temenos - Nordic Journal of Comparative Religion*, 49(2), 165-184. doi: <https://doi.org/10.33356/temenos.9545>
- Berglund, J., & Gunner, G. (Red.). (2011). *Barn i religionernas värld*. Stockholm: Liber.
- Blanck, S., Franck, O., Holmqvist Lidh, C., Lilliestam, A.-L., & Pettersson, A. (2019). *SO för lärare 1-3*. Malmö: Gleerups.
- *af Burén, A. (2016). Bilder av kristendom i den samtida svenska samhället. I O. Franck, C. Osbeck & K. von Brömssen (Red.), *Religioner, livsåskådningar och etik: för lärare årskurs 4-6*. Malmö: Gleerups.
- *Dahlbäck, H. (1998). *Fredda nio år*. Falun: Alfabeta.
- Ekman, J., & Pilo, L. (2012). *Skolan, demokratin och de unga medborgarna*. Malmö: Liber.
- *Furseth, I., & Repstad, P. (2005). *Religionssociologi: en introduktion*. Malmö: Liber.
- Globala målen. (u.å.). *Globala målen*. <http://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/>

- *Hedin, C. (2004). *Abrahams barn*. Malmö: Diagolos.
- Lahdenperä, P., & Sundgren, E. (Red.). (2016). *Skolans möte med nyanlända*. Stockholm: Liber.
- Landin, S., & UNDP. (2016). *Blir världen bättre? Fakta om utvecklingen i världen*. Stockholm: UNDP. <http://www.globalamalen.se/wp-content/uploads/2016/10/Blir-varlden-bättre.pdf>
- *Liljefors Persson, B. (2011). Abrahams barn – inkluderande undervisning utifrån kreativt samarbete och dialog. I M. Löfstedt (Red.), *Religionsdidaktik: mångfald, livsfrågor och etik i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Liljestrand, J. (2010), Barns möte med institutionaliserad undervisning och dess innebörder för demokratiskt medborgarskap. *Utbildning & Demokrati* 19(2), 59-76.
<https://www.oru.se/globalassets/oru-sv/forskning/forskningsmiljoer/hs/humus/utbildning-och-demokrati/2010/nr-2/johan-liljestrand---barns-mote-med-institutionaliserad-undervisning-och-dess-inneborder-for-demokratiskt-medborgarskap.pdf>
- *Olofsson, B. (2015). *Den underbara gåddan – muntligt berättande i förskolan*. Malmö: Lärarförlaget.
- Plan Sverige. (u.å.) *Ett brev från Barsha*. <https://plansverige.org/ett-brev-fran-barsha/>
- *Puskás, T., & Ålund, A. (2013). Etnicitet – Gränsdragningens och skillnadsskapandets komplexitet. I M. Dahlstedt & A. Neergaard (Red.), *Migrationens och etnicitetens epok: kritiska perspektiv i etnicitets- och migrationsstudier*. (s. 27-53). Stockholm: Liber.
- Regeringen (u.å), Barnets rättigheter. <https://www.regeringen.se/49d199/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/konventionen-om-barnets-rattigheter-svenska-2018.pdf>
- Roth, H. I. (2015). Det sena genombrottet för mänskliga rättigheter. *Utbildning & demokrati*, 24(1), 29-49. <https://www.oru.se/globalassets/oru-sv/forskning/forskningsmiljoer/hs/humus/utbildning-och-demokrati/2015/nr-1/hans-ingvar-roth---det-sena-genombrottet-for-manskliga-rattighetsutbildningar.pdf>
- Riksdagen. (2010). *Därför demokrati. Studiematerial från Riksdagen*. Från <http://docplayer.se/421025-Darfor-demokrati-studiematerial-fran-riksdagen.html>
- Riksdagen. (u.å.). *Regeringsformen*. http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152
- Skolverket. (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=4206>

Skolverket. (2021). Ändringar i läroplanens inledande delar – grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. <https://www.skolverket.se/publikationsserier/ovrigt-material/2021/andringar-i-laroplanens-inledande-delar---grundskolan>

Skolverket. (2013). *Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder* (rev. uppl. 2013). <https://www.skolverket.se/publikationer?id=2579>

*Skolverket (u.å) *Skolan och kyrkan*. Hämtad 18 jan, 2018, från Skolverket (finns endast som kopierad text på Lisam).

*Smart, N., (1998). Introduction. I N. Smart (Ed.), *The World's Religions*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sund, P., & Sund, L. (2017). *Hållbar utveckling: ämnesdidaktisk tematisering för grundskolan*. Stockholm: Liber.

Sveriges radio & Björnstjerna, J. (2018, 16 april). Monstret i skogen – en läskig och rolig saga. Barnradion: Sveriges Radio. <https://sverigesradio.se/avsnitt/1070600>

Unicef. (u.å.). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full>

Utbildningsradion & Tidholm, A.-C. (2016). Min brorsa heter Noa. Utbildningsradion. <https://urplay.se/program/198747-min-brorsa-heter-noa-jag-och-anisa>

von Brömssen, K. (2019). *Att förstå religiositet i dagens Europa*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/att-forsta-religiositet-i-dagens-europa>

Wiltgren Kasselias, L. (2020). Subtil exkludering – Exkludering av högpresterande elever med utländsk bakgrund i en innerstadsskola. *Pedagogisk forskning i Sverige vol 25 no 2-3* (2020), 49-68. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1653/2274>